

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput II. Quod potest supernaturali lumine gloriæ rationalis Creatura
Deum intueri, non autem illum comprehendere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

dantur accidentia supernaturalia. Quæ, cum sint à Deo, vel ab ejus operationibus indistincta, non patiuntur à nobis etiam admitti rem aliquam per se subsistentem, sejunctam à Deo, & supra naturæ ordinem constitutam. Cujus repugnantiam abunde probat argumentum, quod suppediat Augustinus lib. 11. de Civit. Dei cap. 2. dicens: *Quamvis non omnis beata possit esse creatura; ea tamen quæ potest, non ex se ipsa potest, quæ ex nihilo creata est, sed ex illo, à quo creata est.* Ex quo igitur

creatura sit ex nihilo, non potest natura sua esse beata, neque naturaliter eas perfectiones habere, quæ ordinem universæ naturæ superexcedunt. Atque ne vager longius: Detur substantia quæcunque possibilis. Habetne Deus aliquid dependentiæ ab hujusmodi substantiæ vi intellectrice? Minime gentium. Ergo, inquit Emmanuel Maignan Ph. sacræ cap. xv. Prop. 111. nullam habet intellectus divino inferior a- ciem tam perspicacem, ut ejus aspectui Deus se non valeat subtrahere.

CAPUT II.

Quod potest supernaturali lumine gloriæ rationalis Creatura Deum intueri, non autem illum comprehendere.

SUMMARIUM.

3. 4. 9. Intellectus creatus superno aliquo lumine circumfusus potest Deum, ut in se est, intueri.
4. 5. 6. Solvuntur objectiones.

7. 8. 9. 10. Intellectus creatus Deum videns non potest illum comprehendere.
11. 12. 13. Solvuntur Objectiones.

AN super-
naturaliter ra-
tionalis crea-
tura Deum
intueri, vel
comprehen-
dere possit.

IN ALTERVM è diametro oppositum E-
nomianis errorem septimo Christiani
nominis sæculo inciderunt Armeni,
qui intellectum creatum neque superno
suffultum lumine posse clara Dei visio-
ne frui præfracte negaverunt. Quorum
hæresim luculenter perstringit lib. xiv.
cap. 1. Radulphus Archiepiscopus Ar-
macanus. His vero accesserunt, im-
perante Andronico Juniore, & Joanne
Cantacuzeno, Thessalonicenses Mona-
chi Palamitæ, contra quos fleturunt
Barlaamus & Acindynus, ut diximus
cap. v. præcedentis libri. Non enim
putandum est, Barlaamum pluribus Græ-
corum Pseudosynodis damnatum parti-
bus adhæsisse Palamæ, ejusque grega-
lium, ut ex Leone Allatio male refert
Theologus alias accuratissimus Tract.
de Vis. Dei quæst. 1. dub. v. pag. 155.
Asserebant autem Palamitæ isti, divi-
nam essentiam, cum sit lux inaccessi-
bilis, videri à beatis tantummodo in
quodam lumine increato & à divinitate
diffuso ipsis etiam corporeis oculis aspe-
ctabili, eo ferme pacto, quo sol, in
quem non possumus aciem figere ocu-
lorum, in radiis à se emissis conspici-
tur. Horum Græcorum hæresis sequen-
ti exagitabitur capite, in quo de lumi-
ne gloriæ disputabitur. Nunc vero cum
omnibus orthodoxæ sententibus sit,

Aperte probatur 1. ex Dei verbo.
Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: inquit Matth. cap. v. 8. *Vi-
demus nunc per speculum in ænigmate,
tunc autem facie ad faciem:* Apost. 1.
ad Corinth. cap. xiii. 12. & ibidem,
*Nunc cognosco ex parte; tunc autem co-
gnoscam sicut & cognitus sum. Similes
ei erimus, quoniam videbimus eum, sicut
est.* 1. Joannis iii. 2. Et similiter de
Angelis ait D. Matth. xvi. 10. *Ange-
li eorum in celis semper vident faciem
patris mei, qui in celis est.* Quibus
apertissimis divinarum Scripturarum re-
promissionibus accedit definitio Floren-
tini Concilii Sess. xxvi. in decreto unio-
nis, & Benedict. XII. in Extravaganti,
Benedictus Deus. Ubi decernitur, ex-
tas corporibus Justorum animas Divi-
nam essentiam facie ad faciem videre.

Firmatur propositio PP. auctoritate.
Quos inter Irenæus lib. iv. cap. 37. *Ho-
mines, inquit, videbunt Deum, & vi-
vent per visionem, immortales facti, & per-
tingentes usque ad Deum Ille autem vo-
lens videtur ab hominibus, à quibus vult,
quando vult, & quemadmodum vult.*
Clemens Alex. lib. v. Strommat. *Per-
spicuum est enim, nullum unquam vita
sua tempore posse Deum perspicue com-
prehendere. Qui autem sunt mundi cor-
de, Deum videbunt, postquam extre-
mam perfectionem attigerint. Compre-
hendere autem, ait Clemens, id est, cla-
re percipere & intueri, quod in præ-
senti vita aut nulli, aut paucis dunta-*

Prebatur in-
tellectum
creatum
superno lu-
mine, Deum,
ut in se est,
intueri posse.

2.

Probatur 2.
ex Patribus.

1. PROPOSITIO I. Intellectus creatus su-
perno aliquo lumine circumfusus potest
Deum, ut in se est, intueri.

xac

xat concessum est. Gregorius quoque Nazianzenus orat. xx. a Beatis ait, *Sanctam ac beatam Trinitatem videri purius, ne perfectius.* Idem tradunt Latine Doctores Ecclesiae: Ambrosius Comment. in Lucam l. iii. Novatianus de Trinit. cap. 26. Magnus Gregorius lib. xviii. Moralium cap. 28. Prosper de vita contemplativa cap. 4. Bernardus serm. iv. in Festo omnium Sanctorum. Sed omnium disertissime Augustinus Epist. 111. & 112. Nec non lib. xii. de Gen. ad lit. 26. xxii. de Civit. Dei cap. 29. Tractatu xxv. in Joan. & alibi. Unum tantum locum ex Epist. cxii. recitabo. Si quæris, utrum Deus possit videri? Respondeo: Potest. Si quæris, unde sciam? Respondeo, quia in veracissima scriptura legitur, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbant, & cætera talia.* Si quæris, quomodo dictum sit invisibilis, si videri potest? Respondeo, invisibilem esse naturam; videri autem cum vult, sicut vult. Si quæris, utrum etiam sicut est possit aliquando videri? Respondeo, filius hoc esse promissum, de quibus dictum est: *Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Si quæris, unde eum videbimus? Respondeo, unde Angeli vident, quibus tunc erimus æquales, id est, in celis videbimus. Scriptum est enim: *Angeli eorum in celis semper vident faciem Patris, qui in celis est.*

3. Probatur denique Theologica ratione. Potest homo per gratiam consequi ultimum finem suum, æternamque vitam, ac repromissam sibi perpetuam beatitudinem: Ultimus finis, sempiterna vita, atque repromissa beatitudo est visio divinitatis in se: Ergo potest homo per gratiam in se ipsa divinitatem conspiceret. Augustini est consecutio ista laudato nuper libro de Civit. Dei, ubi ait: *Premium itaque fidei nobis visio ista servatur.* Et i. Confess. i. *Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.*

4. Opp. i. Sacrae literæ aperte testantur Deum invisibilem esse, & inhabitare lucem inaccessibilem; ita nempe Apostolus in i. ad Timoth. i. v. 17. & vi. v. 1. Deinde hanc soli Filio privilegii tribuunt prerogativam, ut ipse solus noverit Deum Patrem, dicente Matth. cap. xi. 27. *Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius.* Et Joan. vi. v. 46. *Non quia vidit quisquam Patrem, nisi is, qui est a Deo; & cap. i. v. 18. Deum nemo vidit unquam: Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Demum nec etiam Angelis facialis, ut appellat

R. P. Berti Theol. Tom. I.

lant, Dei visio conceditur, quandoquidem ejus anguntur desiderio: ait namque Petrus Epist. i. cap. i. 12. *In quem desiderant Angeli prospicere.* Stant ergo contra assertum istud momenta Verbi Dei scripti luculentissima.

Resp. nego consequentiam. Primo enim ab Apostolo dicitur Deus invisibilis, quoniam neque oculo corporeo cerni potest, neque naturali cujusvis intellectus acumine, neque visione comprehensiva, de qua postmodum. Quia nec ista testimonia falsa esse possunt, beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et, Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est: negare non possumus filios Dei visuros Deum: ait S. P. Augustinus Ep. 111. Ubi probat, Deum ab Apostolo appellari invisibilem, divinamque lucem inaccessam, propterea quod non videtur in hoc sæculo, & in altero non nisi oculis cordis, mente scilicet, & affectu. Filio autem soli perfecta Patris notitia idcirco tribuitur, quoniam ipse in paternò consistit sinu, & exquisitam habet, perfectissimamque cognitionem: vel quoniam cum Patre habens cum divinitatis, tum scientiæ unitatem, quidquid ei erat placitum & ejus consonum voluntati, intimus corde pernoxit: vel demum quia Filius primus omnium cæli portas referavit, nulli patentes, nisi quibus Patrem, fideique mysteria interioris gratiæ revelaverit illustratione. Quæ omnia ex Evangelicis verbis sunt manifesta: nam Matth. xi. hæc leguntur: *Neque patrem quis novit nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et Joannis vi. statim sequitur: *Qui credit in me, habet vitam æternam.* Quamquam eo loco affirmat, neminem Patrem vidisse suum, contra Judæos hæc submurmurantes: *Nonne hic est Jesus filius Joseph, cujus nos novimus patrem, & matrem? Quomodo ergo dicit hic: Qui de cælo descendit?* Verba denique Petri Epist. i. si referantur ad Christum, vel ad Spiritum Sanctum, significant, angelos gaudere de Christi glorificatione vel summa cum voluptate Spiritum Sanctum cum Patre Filioque intueri, non eo desiderio, in quo est anxietas, sed eo desiderio, quod in completa satietate semper accenditur, prout exponit Hom. viii. in Ezech. Magnus Gregorius. At si referantur ad Fidei Sacramenta, ut plures contendunt, quod Græca, & Syriaca habeant constanter, *In qua, &c. non, in quem, &c. &c.* prout & in Latinis nonnullis legitur, atque apud Ambrosium lib. iv. de Sacram. cap. 2. & Isidorum Pelusiotam lib. i. Ep. 119. Estium quoque

Solado

Obisio

Obisio

Obisio

Obisio

R

Com

Comment. in hunc locum, Hugonem Grotium, &c. tunc apertissimus videtur sensus, Angelos magnopere exoptare Christianæ Fidei incrementum, & summo cum gaudio conspiciere præcognitam hominum redemptionem, dignitatemque Evangelii: de quo ait Paulus in 1. ad Timoth. 3. 16. *Et manifeste magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.*

5. **Objectio 2.** Opp. 2. Deus, cum sit infinitus, esse non potest creatæ ac finitæ potentiæ objectum; debet enim inter objectum, & potentiam aliqua dari proportio: Intellectus rationalis creaturæ est finita, ac limitata potentia: Ergo Deus nequit esse istiusmodi intellectus objectum.

Solutio. Resp. dist. maiorem: Deus non potest esse objectum creatæ ac finitæ potentiæ, naturali virtute sibi indita ac propria operantis, concedo: intima Dei omnipotentia, ejusque virtute illam præmovere & elevante, prodeuntis in actum, nego. Deus non est objectum intellectus creati per naturales vires percipientis, atque intuentis, sed ut videat abstractivè incommutabilem veritatem, eget divino lumine intime illustrante, rectamque veri notionem exhibente; atque ut videat in se, & facie ad faciem, indiget eodem lumine nedum illustrante, sed etiam per modum objecti specialiter concurrente, & intellectum vividius excitante. Quod vero naturalis potentia supernaturali suffulta virtute extra naturalem rerum spheram exire valeat, revocari non potest in dubium, quum credere, diligere, & vitam æternam præmereri, quod perficere non possumus naturaliter, non sit nobis impossibile accedente auxilio divinæ gratiæ, & speciali Dei præsentia, & concursu.

6. **Instantia.** Insurges: Corporeus oculus, ut videbimus infra, nulla supernaturali virtute elevari potest ad videndum in se, non dico Deum, sed nec Angelum: Atqui major est distantia inter intellectum creatum & Deum, quam inter oculum & angelum: Ergo, &c.

Solutio. Resp. Causam, cur oculus corporeus Angelum, aut Deum in se videre nequeat, petendam minime esse à potentiæ visivæ finitate, sed à modo, quo objectum attingit. Fit enim visio per hoc, quod radii à re corporea exeuntes retinam feriant, & tot pressiones in nervi optici latitudinem imprimant, quot sunt diversi colores, aut diversi lumi-

nis gradus in omnibus partibus objecti. Quam retinæ latitudinem, pressionemque incidentium radiorum, speciem vocant, imaginem, ac similitudinem rerum corporearum: atque ita fit visio incisione, & refractione radiorum per quam retinæ capillamenta motuumque oriuntur excitationes, quarum occasione perficitur animæ sensus. At spiritualia non horum impressione simulatorum, sed in seipsis, dummodo menti sint præsentia, conspiciuntur. Itaque dist. ma. Corporeus oculus elevari non potest ad videndum in se Deum, vel Angelum, propterea quod sit potentia finita ac distans à Deo vel Angelo, nego, propterea quod visus natura sua sit sensus, ac perceptio in sola imagine, ac simulacro corporalis objecti radiorum ordinata incidentia depicto, nervorumque motione ad mentem delato, concedo. Huc spectat responsio scholarum trivio petita, inter oculum & Deum nullam esse proportionem neque *entitatis*, neque *habitudinis*.

Est tamen quorundam Philosophorum sententia, præsertim Maignani Philosophi Nat. cap. xxxiii. & Antonii le Grand part. iii. cap. ix. posse Deum, vel Angelum oculis corporeis cerni etiam absque ullo assumpto corpore. Cum enim res corporeæ nullam aliam agendi vim habeant, quam ut moveant localiter; substantiæ spirituales videri possunt oculo corporis, si omnes motus exerceant, quos exercet, dum videtur, substantia corporea. Atque, inquirunt, hoc modo expeditius intelligitur, quomodo angeli se visui mortaliū exhibeant, statimque abscondantur, videlicet movendo organum, lucemque flectendo, ut flecteret ac moveret corpus assumptum; & pro sua voluntate hujusmodi motiones omittendo, quod est sese hominum visui subtrahere. In quorum sententia ad argumentum respondetur, non repugnare quod Deus videatur ab intellectu creato & finito, licet sit increatus, & infinitus, quoniam videtur modo finito; quemadmodum licet sit incorporeus, videri potest ab oculo, quoniam videtur modo corporeo. Neque, si hæc concedantur, sequitur, Deum videri posse oculo corporis in se, & facie ad faciem, quoniam videre modo corporeo, non est videre in se, sed videre in simulacro & imagine picta, ut diximus, in latitudine retinæ.

PROPOSITIO II. Intellectus creatus Deum videns non potest illum comprehendere. 7. **Propositio 2.**

Com-

Notandum
de compre-
hensionis no-
mine.

Comprehensionis nomine non qualemque cognitionem, sed plenissimam hoc loco intelligimus; nam S. P. Augustinus Epist. 112. ad Paulinam cap. 9. ait: *Aliud est enim videre, aliud est totum videndo comprehendere; quandoquidem id videtur, quod praesens utcumque sentitur: totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem, aut cujus fines circumspici possunt: sicut te nihil latet praesentis voluntatis tuae, circumspicere autem potes fines annuli tui.* Ex gra. duo posui, quorum alterum ad mentis obtutum, alterum ad corporales oculos pertinet. Et serm. xxxviii. de Verb. Dom. alterum profert exemplum de homine, cujus videmus faciem, non autem illum comprehendimus, quod uno eodemque tempore faciem ac dorsum nequaquam aspicimus. Requiritur autem ad comprehensionem, ut praeter essentiam rei tota illius cognoscatur efficientia, & quilibet effectus, qui potest inde manare; id est tam ea, quae *formaliter*, quam ea, quae *eminenter*, dicuntur inesse. Atque ita, ut comprehendatur sol, non sufficit lucem, caloremque percipere; sed etiam quidquid ejus continetur potestate ac virtute, aurum, lapides, plantas, & corpora alia, quorum habet vim effectricem. Ad comprehendendum itaque Deum opus est, ut cognoscantur universa, quae ipsius scrutatur intelligentia, aut potest infinita virtus producere. Alii Theologi comprehensionem diversimode accipiunt: sed illam hoc modo explicant fere omnes nostri, itemque Vasquesius, & Petavius, qui lib. vii. cap. 4. plura illorum, qui scripserunt contra Anomaeos, ad comprehensionis naturam illustrandam recitat testimonia.

8. Probatur 1. Propositio ex sacris literis; quum Job cap. xi. 7. habeatur: *Forstam vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum Omnipotentem reperiēs?* Eccl. xxxv. 26. *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram.* Ad Rom. xi. 33. *Incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viae ejus.* In quibus notandum est, ita Deum incomprehensibilem dici, ut nullibi asseratur, quod plane comprehendi possit, non sicut dicitur invisibilis, quod non asseritur ubique & constanter, sed visio ipsius saepius promittitur: quod argumento est non videri nativa creati intellectus virtute, videri tamen per gratiam. Concilium quoque Lateranense cap. *Damnatus*, approbat, & definit, *Deum esse*
R. P. Berti Theol. Tom. I.

summam quandam rem incomprehensibilem.

Tradunt id unanimi sensu Ecclesiae Patres. S. Epiphanius haeresi lxx. *Cum invisibile illud, inquit, infinitum aspicit, non quatenus infinitum est illud intuetur; sed quantum illius, quod imbecillum est, natura capere potest.* Quod comparatione illustrat hominis per angustum foramen calum aspicientis, qui totam non videt illius altitudinem atque extensionem. Chrysostomus Hom. iv. contra Anomaeos: *Dei exquisitam comprehensionem habere non potest Angelus, aut ulla creatura.* Et S. P. Aug. serm. cxvii. alias xxxviii. de verbis Dom. *Si enim comprehendis, non est Deus. Sit pia confessio ignorantiae magis, quam temeraria professio scientiae. Attingere aliquantulum mente Deum magna beatitudo est; comprehendere autem omnino impossibile.*

Probatur demum ratione. Tunc comprehenditur objectum, quando nihil latet videntem, quando cum amplitudine rei cognitae mentis aequatur cognitio, quando percipitur quidquid in re objecta continetur, & ab ea potest effici; quam comprehensionis ideam supra explanavi, illamque erudita tradit antiquitas, neque eam rejicit D. Thomas in iii. contra Gentes cap. 56: Atqui non potest intellectus creatus & finitus haec omnia percipere, cum latitudinem ha. eant infinitam, neque certus sit divinae potentiae ac virtutis terminus, sed procreari possint perfectiora in infinitum effecta: Non ergo potest mens finita & creata Deum comprehendere. Confirmatur: Ambrosius lib. v. de Fide cap. 7. Hilarius libro 9. alique Patres demonstrant Filii divinitatem, quia in eo thesauri omnes sapientiae, & scientiae Dei sunt absconditi, novitque numerum omnium saeculorum, suorumque operum virtutes omnes, & causas: Si ergo ad hanc sapientiae plenitudinem quis pertingeret, possemus argumentatione simili demonstrare, hunc esse ejusdem cum Deo summam perfectissimaeque substantiae.

Opp. 1. Beati vident Deum ut est in se, cognoscunt non ex parte, sed quemadmodum cogniti sunt, noscunt supereminentem charitatem scientiae Christi, implentur in omnem Dei plenitudinem, scutuntur, quae sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum. Haec omnia divinarum Scripturarum sunt verba. Igitur Beati Deum revera comprehendunt.

R 2

Resp.

9.
Probatur
ex Paribus.

10.
Probatur
ratione.

11.
Obiectio I.

Solutio.

Resp. nego conf. Potest enim objectum aliquod videri in se, & facie ad faciem, tamen si minime tota ejus latitudo percipiatur, ut constat allatis exemplis hominis videntis per angustum foramen cælum, & intuentis faciem alterius hominis. Potest quoque totum videri objectum, & non ex parte, licet non comprehendatur, quando scilicet nihil latet videntem eorum, quæ *formaliter* sunt in re objecta; sed non attinguntur quæcunque ab ipsis pendent efficientia, ut explicavi comparatione videntis totam etiam, splendidissimamque lucem solis. Potest cognosci, Dei bonitatem latissime in omnes homines se diffundere, & ex infima depressione miserrimos sublevare, quamvis hanc bonitatis amplitudinem, fundumque non possimus metiri, sicuti videmus è sublimi specula maris vastitatem non inspecto opposito littore, quo circumscribitur, & aquarum gurgite, quo impletur. Potest denique anima in plenitudinem immitti, & omni gaudio prorsus expleri, etsi totam non comprehendat divinitatem; ut potest vas in aquam totum immergi, eaque plenum fieri, etiamsi capere solum possit minimam copiam aquarum.

12.
Objectio 2.

Opp. 2. Beati totum Deum ita vident, ut nihil eos lateat: Videre objectum, ita ut nihil lateat videntem, est illud comprehendere: Ergo Beati Deum comprehendunt. Ma. pr. Non potest res simplicissima, & carens partibus in se, & dilucide conspici, quin tota videatur: Deus est res simplicissima & carens partibus: Ergo &c.

Solutio.

Resp. dist. ma. Nihil eos latet earum perfectionum, quæ sunt in Deo *formaliter*, concedo; quæ sunt in Deo *eminenter*, nego. Constat responsio ex dictis. Sunt qui his, ac similibus argu-

mentis respondent, comprehensionem requirere æqualitatem & commensurationem cognitionis cum objecto, nempe, ut istud cognoscatur secundum omnes perfectionis suæ gradus. In quorum sententia, etsi Dei videretur plenitudo extensive, non foret tamen visio vere comprehensiva, quod non esset hujus cum re objecta adæquatio. Sed cum istud scholarum dogma improbent eruditi viri quamplurimi; satius erit, si hac recente missa opinione, jamdudum impressis vestigiis gradiamur.

Dices: Beati Divinam vident omnipotentiam: Divina omnipotentia connotat omnia quæ produci possunt à Deo, & quæ in eo continentur eminenter. Ergo Beati vident & ea, quæ sunt eminenter in Deo, atque illum comprehendunt.

Resp. eodem modo dist. majorem: Vident Divinam omnipotentiam in se, id est divinitatem, ejusque vim effectricem creaturarum, conc. vident Divinam omnipotentiam secundum id, quod eminenter præcontinet, nimirum quasque perfectiones creaturarum, quæ produci possunt à Deo, subdistinguo, communi quadam ac generali perceptione, quam efficit idea omnipotentis, conc. peculiari ac distincta, quæ proficiscitur ab idea exhibente in particulari perfectionem singularum creaturarum, quas ipsa connotat omnipotentia, nego. Scilicet ut videas sapientiam, providentiam, omnipotentiam, aliaque Dei attributa, sat est intueri divinitatem, quæ intelligit quidquid verum est, operatur quidquid bonum est, & producere valet quidquid possibile est. Ut vero divinitatem illam comprehendas, requiritur, ut clare percipias etiam objecta ipsa, & effectus, qui ad ipsam divinitatem quomodolibet referuntur.

13.
Instantia.

Responsio.

CAPUT III.

Inquiritur in varias veterum, ac recentiorum de lumine gloriæ opinationes.

SUMMARIUM.

1. 2. Sententia Gregorii Palamæ, aliorumque Græcorum assertur, & refutatur.
3. Argumenta Gregorii Palamæ solvuntur.
4. 5. Scholastici communiter affirmant, lumen gloriæ esse qualitatem, & habitum supernaturalem infusum.
6. Existimant nonnulli, lumen gloriæ idem esse cum specie impressa.
7. Petavius parum distat ab hac sententia.
8. Opinio Thomassini circa præsentem materiam.

9. In omnibus hisce sententiis magna reperitur difficultas.
10. 11. 12. 13. Lumen gloriæ est ipse Deus, sive divinum, & increatum lumen Beatorum menti intus affulgens.
14. 15. Præter intus præsentiam increati luminis, requiritur qualitas, habitus, seu animæ modificatio.
16. Maignani argumentis respondetur.
17. Respondetur fundamento Thomassini.
18. 19. 20. Proponitur, & solvitur objectio.

SATIS